

**«ҮШ ТҰҒЫРЛЫ ТІЛ»
МЕМЛЕКЕТТІК БАҒДАРЛАМАСЫН ЖҮЗЕГЕ АСЫРУ ЖОЛДАРЫ**

Суханова Гульзия Тагибергеновна
№13 орта мектебі ,қазақ тілі мен әдебиеті пәні мұғалімі

«Мен бүгінгі ұрпақтың үш тіл білуін қолдаймын. Мемлекеттік тіл-мемлекет құрушы ұлттық тілі,ал орыс тілін- білу ұлы байлық.Ағылшын тілі ілгерілеушілік пен технологиялардың тілі болғандықтан біз оны үйренуге тиіспіз.
Нұрсұлтан Назарбаев

Адамның ойын жарыққа шығаратын құрал – тіл. Ал, тіл – адамдар түсінетін құрал болып қана табылмай, сонымен бірге атадан балаға мирас болып келе жатқан өмір тәжірибесін, өнер-білімін жеткізуші құрал. Рухани байлығымыз тіл арқылы жасалады, жеткізіледі. Кез келген халықтың тілі сол халықтың ұлттық ерекшелігін танытатын қойма тәріздес. Сол қойманы ашып, қазынасын танып білу – бізге мұратты іс.темелік негізін өзгерту заман талабына сәйкес туындап отырған қажеттілік.Өйткені, мектептің әр күні көптеген ғылыми жаңалықтарға терең әлеуметтік өзгеістерге толы. Бұрын оқу үрдісінде мұғалім басты рөл атқарған болса, қазір оқушының белсенділік көрсететін кезі туды.Сабақ мұғалімнің емес, оқушының іс-әрекетімен бағаланады.

Қазіргі кезеңде білім берудің сапасын жақсарту, әдіс.Білім мен ғылымның, экономиканың, бизнестің, саясаттың, жалпы бәсекелестіктің қарыштап дамып отырған бүгінгідей жаһандану кезеңінде Елбасы көрегендік танытып, алдымызға үш тілді білу қажеттігін қойып отыр. Әсіресе, өскелең ұрпақтың, жастар алдында бірнеше тіл білу міндеті тұр.

Мемлекет басшысы “Жаңа әлемдегі жаңа Қазақстан” атты Қазақстан халқына Жолдауында: “Қазақстан халқы бүкіл әлемде үш тілді пайдаланатын жоғары білімді ел ретінде танылуға тиіс. Бұлар: қазақ тілі – мемлекеттік тіл, орыс тілі — ұлтаралық қатынас тілі және ағылшын тілі — жаһандық экономикаға ойдағыдай кірігу тілі”, — деген болатын.

Президент Нұрсұлтан Назарбаев биылғы халыққа арнаған “Қазақстан халқының әл-ауқатын арттыру — мемлекеттік саясаттың басты мақсаты” атты Жолдауында Үкіметтің алдына “Тілдердің үш тұғырлылығы” мәдени жобасын іске асыруды жеделдету міндетін қоя отырып, бүкіл қоғамымызды топтастырып отырған мемлекеттік тіл ретінде қазақ тілін оқыту сапасын арттыру қажеттігіне ерекше назар аударды.

Үш тілді білім беру-бүгінгі заман талабы, бәсекеге қабілетті елдер қатарына апарар басты баспалдақтардың бірі.Осы арқылы құзыретті һәм замануи тұлғаны қалыптастыра аламыз.Қазақ тілі – Отанымыздың тілі, мемлекеттік тіліміз, біздің патриоттығымыздың белгісі болса, ал ағылшын және орыс тілдерін үйретудегі мақсат-XXI ғасырда өмір сүріп жатқан жастардың ертеңгі күні еңбек нарығындағы сұранысқа сай болуын қамтамасыз ету.

Біздің саясатымыз - 2025 жылға дейін қазақстандықтардың 95 пайызы қазақ тілін білу. Бұл үшін қазір барлық жағдай жасалған.Қазірдің өзінде еліміздегі оқушылардың 60 пайыздан астамы мемлекеттік тілде оқиды. Мемлекеттік тіл барлық мектептерде оқытылады. Бұл - егер бала биыл мектепке барса, енді он-он екі жылдан соң жаппай қазақша білетін қазақстандықтардың жаңа ұрпағы қалыптасады деген сөз.

Қазақстанның болашағы - қазақ тілінде. Қазақ тілі 2025 жылға қарай өмірдің барлық саласында үстемдік етіп, кез келген ортада күнделікті қатынас тіліне айналады. Осылай тәуелсіздігіміз бүкіл ұлтты ұйыстыратын ең басты құндылығымыз - туған тіліміздің мерейін үстем ете түседі. Тәуелсіздігін алған тұста еліміздегі қазақтың саны 6,8 миллион немесе 41% болса, қазір 11 миллионға жетіп, 65 %-дан асты.Қазақтың саны 4 миллионға артты.

Егер әрбір қазақ ана тілінде сөйлеуге ұмтылса, тіліміз әлдеқашан Ата Заңымыздағы мәртебесіне лайық орнын иеленер еді. Қазақ тілі туралы айтқанда, істі алдымен өзімізден бастауымыз керектігі ұмыт қалады.Ұлттық мүддеге қызмет ету үшін әркім өзгені емес, алдымен өзін қамшылауы тиіс.Сонда ғана қазақ тілі барша қазақстандықтардың жаппай қолданыс тіліне айналады.Тілге деген көзқарас, шындап келгенде, елге деген көзқарас екені даусыз. Сондықтан оған бей-жай қарамайық.

Үштілділік мемлекеттік деңгейде ынталандырылуы керек. Орыс тіліне және кириллицаға біз қазақ тіліне қандай қамқорлықпен қарасақ, сондай қамқорлықпен қарауымыз керек. Орыс тілін білу - біздің ұлтымыздың тарихи артықшылығы екені баршаға белгілі. Дәл осы орыс тілі арқылы қазақстандықтар бірнеше ғасыр бойы қосымша білім алып, ел ішінде де, шет жерлерде де өз дүниетанымдары мен араласатын ортасын кеңейтіп келе жатқанын жоққа шығармауға тиіспіз.Біз ағылшын тілін игеруде серпіліс жасауымыз керек. Қазіргі әлемнің осы «лингва франкасын» меңгеру біздің еліміздің әрбір азаматына өмірдегі шексіз жаңа мүмкіндіктерді ашады.

Жалпы алғанда “Тілдердің үш тұғырлылығы” тіл саясаты бағдарламасы күні кеше ғана айтылған дүние емес, Президентіміз аталмыш тілдік стратегияны 2004 жылы жария еткен болатын. Ал, өткен жылы Еуроодақ өздерінде үш тілді білім тәжірибесін заңды түрде енгізді. Бұл тарихи қажеттілік. Өрбір адам өз туған халқының, өзі өмір сүретін елдің тілін білу қажеттігі – ертеден келе жатқан қағида. Алайда, жаһандану қалыптасқан осы қағидаға түзетулер енгізуде. Қазіргі кезде халықаралық қатынас тілін білу

қажеттігі туындап отыр. Бұл біздің жастарымыз үшін аса қажет. Елбасының өткен жылдың 29 мамырында Ақордада бір топ қазақ тілді бұқаралық ақпарат құралдары басшыларымен ұлттық жаңғыру және халқымыздың бәсекеге қабілеттілігі аясындағы келелі кездесуінде “Тілдердің ұштұғырлылығы” бағдарламасына, мемлекеттік тіл мәселесіне кеңінен тоқталып өтті.

Мемлекет басшысы: “Қазақ тілі үш тілдің біреуі болып қалмайды. Үш тілдің біріншісі, негізгісі, бастысы, маңыздысы бола береді. Қазақ тілі – Қазақстан Республикасының мемлекеттік тілі. Және оған қамқорлық та сондай дәрежеде болады” деп сендірді.

Орыс және ағылшын тілдерін оқып үйрену білімнің, ұлттың бәсекеге қабілеттілігін шыңдай түсетін, экономикалық мүмкіншіліктерімізді арттыратын бірден-бір тетігі дей келе, жаһандануға бейімделуді, заман көшінен қалмай, осы үш тілдің үйлесіміне қол жеткізу арқылы тілімізді, дінімізді, дәстүрімізді, салт-ғұрпымызды сақтап қала аламыз - деді.

Мемлекеттік тілдің мәртебесі артуда. Көптеген проблемалы мәселелер Елбасымыздың көреген саясатының арқасында соңғы жылдары шешімін тауып, игілікті істер жүзеге асырылып жатыр. Соның ішіндегі ең маңыздысы – тіл саясатына қатысты атқарылып жатқан шаралар. Бүгінгі күні «Тілдерді қолдану мен дамытудың 2011-2020 жылдарға арналған мемлекеттік бағдарламасы» негізінде бүкіл республика бойынша тілдің қолданыс аясын кеңейтуге бағытталған ауқымды шаралар белгіленіп, сол бойынша жүйелі әрі мақсатты жұмыстар жүргізілуде. Осы мемлекеттік бағдарлама аясында Ақтөбе қаласында да келелі істер атқарылып, бірқатар нәтижелерге қол жеткізілді.

Қазақ халқының қоғам қайраткерлерінің, ағартушыларының, ақын-жазушыларының шығармашылықтарын, қазақ халқының дамып, өсіп-өркендеуіне, ұлт ретінде қалыптасуына сіңірген еңбектерін ұмыттырмау мақсатында өзге ұлт өкілдері арасында жыл сайын «Абай оқулары» байқауын және мектеп оқушылары арасында Мұқағали Мақатаев пен Оралхан Бөкей шығармашылықтарына арналған байқау өткізу дәстүрге айналған.

Барша қазақстандықтардың басын біріктіретін мемлекеттік тілдің қоғам өмірінің барлық салаларында қолданысын қамтамасыз ету – ең басты міндетіміз. Тілдерді қолдану мен дамытудың 2011-2020 жылдарға арналған мемлекеттік бағдарламасын жүзеге асыру мақсатында әлі де талай іс-шаралар жоспарланған, аталған бағыттағы жұмыстар өз жалғасын таба бермек. Ағылшын тілін қазаққа орысша түсіндіру арқылы үйрету дұрыс емес. Бұл жерде ағылшын тілінің қазақ тілін жетік білетін маманын даярлауды күшейту керек. Қазақ тілін оқытқан кезде, оның қоғамдағы жеке қолданылуын есте ұстаған жөн. Екіншісі – оны үштілділіктің бір сыңары ретінде қолдану. Осы жерде бізге біртүлділік, көстүлділік пен үштілділіктің қайсысы тиімді дейтін болсақ, әрине, біртүлділікке жететін ештеңе жоқ. Бірақ бір тілдің аты – бір тіл. Әлемде біртүлділігі мықты қалыптасқан 10-15 ел бар. Мысалы, Жапонияда – жапон, Кореяда – корей, Германияда – неміс тілі. Қалған халықтардың барлығында қос немесе үштілділік қалыптасқан. Айта кететін бір жайт, Сингапурда қытайлардың саны көп болғанымен, олардың дені ағылшынша сөйлейді. Өйткені халқы сол арқылы байып отыр.

Қорыта келгенде, “Тілдердің үш тұғырлылығы” бағдарламасының негізгі мақсаты мемлекеттік тіл – қазақ тілін орыс және ағылшын тілдерінің деңгейіне дейін көтеріп, бәсекелестігін арттыру болып табылады. Өскелең ұрпақтың үш тілді: қазақ тілін – мемлекеттік тіл, орыс тілін ұлтаралық қатынас тілі және ағылшын тілін халықаралық тіл ретінде оқып үйренуге ұмтылыс жасауы — замана талабы, болашақ ұрпаққа қажеттіліктен туындап отыр. Сондықтан да, елімізде “Үш тұғырлы тіл” мәдени бағдарламасы жасалып, жүзеге асырылатын болады.

«Қазақстанның болашағы – қазақ тілінде». Мемлекеттік тілді және шет тілдерді үйренуіміз керек. Мынандай шарықтау заманында көп тілді игергенге ешкімнің таласы болмайтыны хақ. Сондықтан қазақ, орыс және шет тілдерінің ішінде көбіне көп қолданылып жүрген ағылшын тілін жетік меңгерген ұрпақ өсіріп, оларға үлгі бола білу-бәсекеге қаблетті елдің берік іргесі мен кемел келешегінің кепілі .

Пайдаланылған әдебиеттер тізімі:

1. Қазақстан Республикасындағы «Тілдерді қолдану мен дамытудың 2011-2020 жылдарға арналған мемлекеттік бағдарламасы»
2. Әлметова Ә.С. «Қазақ тілі сабағында студенттердің сұхбаттық тілдесім мәдениетін қалыптастырудың ғылыми-әдістемелік негіздері» пед.ғыл.доктор.дисс.автор. Алматы, 2007. -486.
3. Қазақстан Республикасындағы білім беруді дамытудың 2001-2020 жылдарға арналған мемлекеттік бағдарламасы. (Жоба)
4. Н.Ә.Назарбаев: «Қазақстанның әлемдегі бәсекеге барынша қабілетті 50 елдің қатарына кіру стратегиясы» - Егемен Қазақстан газеті. 19/І-2006. №16